

گام‌های توسعه در آموزش پزشکی
مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
دوره دوازدهم، شماره اول، ص ۹۷-۹۰، ۱۳۹۴

رضایتمندی دانشجویان از آموزش توسط گروه استادان در دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال ۱۳۹۲

حامد میر^۱، هادی پارسیان^{۲*}، ایمان جهانیان^۳، علی شبستانی منفرد^۴، زیبا شیرخانی کلاگری^۵، سهراب حلالخورد^۶

۱. کارشناس ارشد بیوشیمی بالینی، مربی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران
۲. دکتری تخصصی بیوشیمی و بیوفیزیک، دانشیار، گروه بیوشیمی و بیوفیزیک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۳. دکتری تخصصی آموزش پزشکی، استادیار، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۴. دکتری تخصصی بیوفیزیک، استاد، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۵. کارشناس ارشد آمار، واحد بیومتریک و بیواستاتیک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۶. کارشناس ارشد بیوشیمی بالینی، مربی، گروه بیوشیمی و بیوفیزیک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

● دریافت مقاله: ۹۲/۱۲/۵ آخرین اصلاح مقاله: ۹۳/۶/۸ ● پذیرش مقاله: ۹۳/۶/۹

زمینه و هدف: یکی از روش‌های ارزشیابی به منظور انتخاب و اصلاح شیوه‌های تدریس در دانشگاه‌ها، ارزیابی نظرات دانشجویان است. تدریس توسط گروه استادان از شیوه‌های مرسوم در مراکز دانشگاهی است. در این مطالعه رضایتمندی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل از ارایه دروس توسط گروه استادان ارزیابی گردید.

روش کار: در مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر ۴۶۱ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی بابل که آموزش به صورت گروهی را تجربه کرده بودند، به طور تصادفی انتخاب گردیدند و با تکمیل پرسش‌نامه‌ای که روایی و پایایی آن تأیید شده بود، در مطالعه شرکت نمودند. پرسش‌نامه حاوی ۱۹ سؤال و بر پایه مقیاس لیکرت در پنج سطح «خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم» بود که در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ در اختیار دانشجویان قرار گرفت. از آزمون‌های t و ANOVA برای مقایسه‌های آماری و از نرم‌افزار SPSS جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: ۸/۲ درصد دانشجویان مخالفت نسبی و ۰/۴ درصد از دانشجویان تمایل بسیار زیادی به این شیوه تدریس نشان دادند. بیشترین درصد فراوانی پاسخ‌ها (۵۶/۹ درصد) در محدوده «متوسط» قرار گرفت و حدود ۳۴/۵ درصد از دانشجویان نسبت به تدریس توسط گروه استادان تمایل بالایی داشتند. دانشجویان دندان‌پزشکی بیشترین و دانشجویان علوم آزمایشگاهی کمترین تمایل به این روش تدریس را اعلام نمودند. همچنین دانشجویان بالاتر تمایل کمتری به این شیوه تدریس نشان دادند. اختلاف معنی‌داری بین پاسخ دانشجویان دختر و پسر در خصوص این شیوه آموزشی مشاهده نشد. **نتیجه‌گیری:** به نظر می‌رسد دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل مخالفت محسوسی با تدریس توسط گروه استادان نداشتند. با این وجود در جهت اصلاح مشکلات جزئی موجود، بازنگری در روش اجرای این شیوه ارایه دروس ضروری به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: رضایتمندی، دانشجو، تدریس

*نویسنده مسؤول: بخش بیوشیمی و بیوفیزیک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

● تلفن: ۰۱۱۱-۲۱۹۰۵۶۹ ● شماره: ۰۱۱۱-۲۱۹۰۵۶۹

Email: hadiparsian@yahoo.com

مقدمه

آموزش به معنی اجرای برنامه‌های از پیش طراحی شده با هدف یادگیری در فراگیر یا فراگیران است (۱) و انتخاب روش آموزشی باید بر اساس کارایی آن در جهت افزایش یادگیری و دانش فراگیران و در واقع «شیوه آموزشی خوبی» باشد (۲). یک روش آموزشی خوب باید سبب ترغیب دانشجویان به یادگیری شود. برای افزایش کیفیت آموزش در دانشگاه‌ها، ارزیابی شیوه‌های آموزشی و بررسی عوامل مختلف مؤثر بر یادگیری ضروری به نظر می‌رسد (۳).

تاریخچه ارزیابی آموزشی در اروپا به اوایل دهه ۸۰ میلادی و در ایران به دهه ۱۳۵۰ باز می‌گردد (۴، ۵). اساسی‌ترین رکن در سیستم آموزشی نه بر اساس ارزیابی میزان کار انجام شده، بلکه بر پایه سطح یادگیری دانشجویان می‌باشد (۲). در واقع یکی از متداول‌ترین روش‌های ارزیابی شیوه‌های آموزشی، ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان از شیوه‌های مختلف آموزشی است (۶) و در این میان استادان از منابع ارزشمند ارزیابی محسوب می‌شوند (۷).

تدریس یک درس در یک کلاس درسی می‌تواند توسط یک استاد انجام شود یا این‌که دو یا تعداد بیشتری از استادان در طراحی، اجرا و ارزیابی شیوه آموزشی درس مشخصی مشارکت داشته باشند (۸) که این شیوه را تدریس گروهی می‌نامند (۹). برای تدریس گروهی دو تقسیم‌بندی عمده وجود دارد: الف. تعداد دو یا بیشتری از استادان به طور هم‌زمان و در یک کلاس مشخص به تعدادی دانش‌پذیر آموزش می‌دهند و ب. آموزش دهندگان گرچه با یکدیگر همکاری می‌کنند، اما این کار را به صورت هم‌زمان انجام نمی‌دهند بلکه هر بار یک آموزش دهنده در کلاس حاضر می‌شود و مبادرت به آموزش می‌کند (۸).

مطالعات انجام شده در مورد کارایی شیوه تدریس گروهی محدود و نتایج آن‌ها تا حدی گیج کننده می‌باشد (۸). دانش‌آموزان به طور معمول پاسخ مثبتی به این شیوه تدریس نشان نداده‌اند و در مطالعه‌ای حتی بر کارایی دانش‌آموزان اثر

منفی داشته است (۱۰). مطالعاتی گزارش کرده‌اند که این شیوه تدریس در افزایش کارایی دانشجویان تأثیر معنی‌داری نداشته است (۱۱). باید توجه داشت که برداشت مثبت استادان و دانشجویان از این شیوه تدریس نقش مهمی در اجرای درست آن دارد (۱۲). در مقابل مطالعات ذکر شده، محققین بیان نمودند دانشجویانی که به روش تدریس گروهی آموزش دیده بودند در مقایسه با گروهی که توسط یک استاد آموزش دیدند، عملکرد بهتری را نشان دادند (۹).

منظور از تدریس گروهی در تحقیق حاضر، آموزش توسط بیش از یک استاد (نوع ب تقسیم‌بندی ذکر شده) است که این استادان بر مبنای سرفصل مصوب یک درس امر آموزش را بین خود به اشتراک گذاشته، هر استاد با توجه به سهمی که از آن درس برای یک گروه فراگیر در نظر گرفته شده است سر کلاس درس حاضر می‌شود و اقدام به آموزش می‌نماید. در این مدل ارایه دروس، مسئولیت طراحی تدریس و ارزیابی درس/دروس مشترک برای یک کلاس مشترک بر اساس سرفصل‌های مشخص و بر عهده بیش از یک فرد است.

از مزایای شیوه تدریس گروهی می‌توان به این اشاره کرد که هر مدرس می‌تواند مبحثی را که در آن تبحر دارد، تدریس کند و دانشجویان نیز قادر خواهند بود دانش خود را بر اساس دیدگاه‌های مختلفی بنا کنند (۹). همچنین تنوع در شیوه‌های تدریس سبب افزایش انگیزه در دانشجویان می‌شود و آنان فرصت همکاری با دیگران را به دست می‌آورند که این امر می‌تواند سبب افزایش سطح درک و یادگیری دانشجویان گردد. از سوی دیگر دانشجویان فرصت دارند که با مشاهده نحوه تعامل استادان با یکدیگر، برای خود الگوسازی کنند (۲).

تدریس گروهی سبب افزایش صمیمیت و همدلی بین استادان (۲) و ایجاد فضای حمایتی برای آنان می‌شود. علاوه بر این می‌تواند فرصت آشنایی با رویکردهای جدید آموزشی و دوری از انزوای آکادمیک را به وجود آورد (۸) و به این ترتیب اعضای دانشکده برای برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه آموزشی با یکدیگر همکاری بیشتری می‌نمایند. همکاری بین

گرچه دیدگاه دانشجویان پسر و دختر به طور جداگانه در بخش نتایج گزارش گردید.

در مورد دانشجویان سال اول تلاش شد زمانی اقدام به تکمیل پرسش‌نامه نمایند که به قدر کافی با محیط دانشگاه آشنا شده، درک عمیق‌تری از مسایل مربوط به آموزش داشته باشند. به عبارت دیگر، معیار خروج از مطالعه، نداشتن تجربه مستقیم دانشجویان از تدریس توسط گروه استادان بود. رعایت ملاحظات اخلاقی و حفظ هویت شرکت کنندگان در تمام مراحل پژوهش مدنظر قرار گرفت.

نظرسنجی به این صورت بود که پرسش‌نامه‌ای (طراحی شده توسط نویسندگان تحقیق) حاوی ۱۹ سؤال بسته بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای «خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم» در اختیار دانشجویان قرار گرفت. دانشجویان به سؤالاتی در مورد جنبه‌های گوناگون تدریس گروهی پاسخ دادند که از میان موضوعات پرسش شده می‌توان به این موارد اشاره کرد: «آیا در تدریس گروهی توالی مطالب رعایت می‌شود؟» و «آیا این شیوه تدریس دانشجویان را فعال‌تر می‌کند؟». پرسش در مورد انطباق‌پذیری دانشجویان با سبک‌های مختلف تدریس و دیگر سؤالات استاندارد شده مرتبط با موضوع تحقیق نیز بین سؤالات گنجانده شد.

با توجه به تعداد سؤالات (۱۹ سؤال) و امکان ارایه نظر برای دانشجویان در قالب پنج گزینه «خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد» که به ترتیب معادل امتیاز ۱ تا ۵ در نظر گرفته شد، مجموع نمرات در هر پرسش‌نامه حداقل ۱۹ و حداکثر ۹۵ (تعداد پرسش‌ها \times حداکثر نمره برای هر پرسش) بود. بر همین مبنا، نمرات اخذ شده در پنج بازه قرار گرفت که شامل: بازه ۱ (نمره ≤ 34) معادل گزینه خیلی کم، بازه ۲ (نمره ۳۵-۴۹) معادل گزینه کم، بازه ۳ (نمره ۵۰-۶۴) معادل گزینه متوسط، بازه ۴ (نمره ۶۵-۷۹) معادل گزینه زیاد و بازه ۵ (نمره ≥ 80) معادل گزینه خیلی زیاد می‌باشد.

برای بررسی روایی، پرسش‌نامه در اختیار چند عضو هیأت علمی دانشگاه قرار گرفت و اصلاحات لازم بر اساس نظرات

افراد در مرکز ثقل مزایای این مدل تدریس قرار دارد (۱۰) و سبب کاهش حجم کار و انعطاف‌پذیری بیشتری می‌شود (۱۱).

با وجود مزایای ذکر شده مدل تدریس گروهی، اما این مدل دارای نقاط ضعفی نیز می‌باشد که از آن جمله می‌توان به لزوم هماهنگی دقیق بین گروه استادان پیش از شروع و در حین تدریس اشاره کرد. برخی استادان جذابیت دیگران را ندارند و این امر می‌تواند باعث کاهش توجه برخی از دانشجویان شود (۲). دانشجویان در مطالعه Yanamandram و Noble تدریس گروهی را به شیوه‌های سنتی (یک استاد- یک موضوع) ترجیح دادند (۲) که این موافقت در دانش‌آموزانی که خود را برای رفتن به دانشگاه آماده می‌کنند نیز مشاهده شد (۷). هدف از انجام این تحقیق، بررسی رضایتمندی دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی بابل نسبت به روش تدریس توسط گروه استادان بود. نتایج مطالعه حاضر می‌تواند راه را برای تصمیم‌گیری بهتر در مورد انتخاب شیوه‌های آموزشی کارآمدتر فراهم سازد.

روش کار

این مطالعه توصیفی-تحلیلی با هدف ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل از ارایه درس توسط گروه استادان در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ طراحی شد. جامعه آماری شامل تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل به استثنای دانشجویان ترم اول که درک مستقیمی از موضوع مورد بررسی نداشتند، بود. تلاش شد که جامعه مورد مطالعه دربرگیرنده حداقل ۴۰۰ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف باشد که به صورت تصادفی انتخاب شدند و با تکمیل پرسش‌نامه‌ای در مطالعه شرکت کردند.

معیار ورود به مطالعه این بود که دانشجویان تجربه آموزش توسط گروه استادان را داشته باشند و از ورودی سال‌های مختلف تحصیلی انتخاب شوند. با توجه به این‌که تلاش گردید تا تمام دانشجویان کلاس مورد مطالعه قرار گیرند، بنابراین جنسیت دانشجویان به طور خاص در نمونه‌گیری لحاظ نشد؛

پیراپزشکی (رشته‌های علوم آزمایشگاهی، کارشناسی اتاق عمل و هوشبری)، ۱۴۲ نفر (۳۰/۸ درصد) از دانشکده پزشکی، ۸۸ نفر (۱۹/۱ درصد) از دانشکده دندانپزشکی و ۷۶ نفر (۱۶/۵ درصد) از دانشکده پرستاری (رشته‌های پرستاری، مامایی و فیزیوتراپی) بودند. ۱۸۵ نفر (۴۰/۱ درصد) از دانشجویان را پسران و ۲۷۶ نفر (۵۹/۹ درصد) از آنان را دختران تشکیل می‌دادند. تعداد دانشجویان سال اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم به ترتیب ۲۱۲ نفر (۴۶/۰ درصد)، ۱۵۶ نفر (۳۳/۸ درصد)، ۶۲ نفر (۱۳/۵ درصد)، ۲۰ نفر (۴/۳ درصد) و ۱۱ نفر (۲/۴ درصد) بودند. تلاش بر آن بود تا با افزایش تعداد شرکت کنندگان در طرح، نظرات شخصی برخی دانشجویان در خصوص برخی استادان تقلیل داده شود.

کمترین و بیشترین نمره داده شده به هر پرسش‌نامه به ترتیب ۳۵ و ۸۲ بود. بر اساس یافته‌های آرایه شده در جدول ۱، فراوانی پاسخ‌ها در بازه ۱ مقیاس لیکرت برابر با صفر بود؛ یعنی هیچ دانشجویی به پرسش‌نامه‌ها نمره کمتر از ۳۴ نداده بود. ۸/۲ درصد دانشجویان با شیوه تدریس گروهی مخالفت نسبی داشتند. از بین بازه‌های پنج‌گانه لیکرت، بیشترین فراوانی در بازه ۳ و سپس در بازه‌های ۴ و ۵ مشاهده شد.

آنان صورت پذیرفت. برای بررسی پایایی نیز پرسش‌نامه توسط ۱۵ دانشجو تکمیل گردید و ۱۵ روز بعد دوباره این پرسش‌نامه در اختیار همان دانشجویان قرار داده شد و پاسخ‌های آرایه شده با پاسخ‌های قبلی آنان با استفاده از محاسبه ضریب توافقی ارزیابان بررسی شد که نشان دهنده پایایی پرسش‌نامه بود (با استفاده از آزمون Crosstab ، $\text{Mean Kappa} = 0.753$).

داده‌های به دست آمده از پرسش‌نامه‌ها کدبندی شد و توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ (version 18, SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تحلیل اطلاعات به این ترتیب عمل شد که ابتدا امتیاز پاسخ هر پرسش‌نامه ارزیابی گردید. به این ترتیب که پاسخ امتیاز جواب‌های منفی معکوس و بر مبنای مدل لیکرت مجموع امتیازی برای نمرات حاصل شد. برای تحلیل‌های مقایسه‌ای دو یا چند گروهی بر حسب مورد آزمون‌های t و ANOVA مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

۴۶۱ دانشجو پرسش‌نامه را تکمیل کردند. از بین کل مشارکت کنندگان، ۱۵۵ نفر (۳۳/۶ درصد) از دانشکده

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ‌های دانشجویان دانشکده‌های مختلف بر اساس بازه‌های پنج‌گانه مقیاس لیکرت

نام دانشکده / متغیرها		پزشکی		دندان پزشکی		پیراپزشکی		پرستاری		جمع کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بازه ۱ (≤ ۳۴)		۰	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۰/۰
بازه ۲ (۳۵-۴۹)		۱۲	۸/۵	۳	۳/۴	۱۵	۹/۷	۸	۱۰/۵	۳۸	۸/۲
بازه ۳ (۵۰-۶۴)		۷۸	۵۴/۹	۳۸	۴۳/۲	۱۰۳	۶۶/۴	۴۳	۵۶/۶	۲۶۲	۵۶/۹
بازه ۴ (۶۵-۷۹)		۵۱	۳۵/۹	۴۷	۵۳/۴	۳۷	۲۳/۹	۲۴	۳۱/۶	۱۵۹	۳۴/۵
بازه ۵ (> ۸۰)		۱	۰/۷	۰	۰/۰	۰	۰/۰	۱	۱/۳	۲	۰/۴

دانشجویان برابر با ۳۴/۵ درصد به دست آمد. کمترین درصد پاسخ در بازه ۴ مربوط به دانشکده پیراپزشکی بود که در مقایسه با سایر دانشکده‌ها اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($P < 0.001$). تعداد دانشجویانی که تمایل زیادی به تدریس

در مقایسه بین دانشکده‌های مختلف پاسخ ۳۵/۹ درصد از دانشجویان دانشکده دندانپزشکی در بازه ۴ قرار داشت. این گروه از دانشجویان در واقع به طور میانگین گزینه «موافق» را انتخاب کرده بودند؛ در حالی که این پاسخ در میان کل

۵۴/۳ درصد دانشجویان دختر در بازه معادل گزینه «نظری ندارم» قرار داشتند. می‌توان گفت که بیش از ۳۴ درصد دانشجویان پسر و دختر با تدریس توسط گروه استادان موافقت نسبی داشتند و فقط پاسخ ۰/۴ درصد از کل دانشجویان که همگی دختر بودند، در بازه ۵ (موافق) قرار گرفتند.

توسط گروه استادان نشان دادند، فقط ۰/۴ درصد بود. بر اساس داده‌ها، حداقل نمره از نظر شرکت کنندگان ۳۵ و حداکثر ۸۲ حاصل شد که میانگین امتیازات داده شده توسط دانشجویان برابر با $7/8 \pm 61/3$ بود. بر اساس داده‌های جدول ۲، ۶۰/۵ درصد دانشجویان پسر و

جدول ۲: درصد فراوانی پاسخ‌های دانشجویان بر اساس جنسیت

جنسیت دانشجو	پسر (درصد)	دختر (درصد)	میانگین کل
بازه ۱ (≤ ۳۴)	۰/۰	۰/۰	۰/۰
بازه ۲ (۳۵-۴۹)	۵/۴	۱۰/۱	۸/۲
بازه ۳ (۵۰-۶۴)	۶۰/۵	۵۴/۳	۵۶/۹
بازه ۴ (۶۵-۷۹)	۳۴/۱	۳۴/۸	۳۴/۵
بازه ۵ (≥ ۸۰)	۰/۰	۰/۸	۰/۴

اختلاف در آزمون χ^2 معنی‌دار بود ($P < 0/001$). دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی در مقایسه با هم‌دانشکده‌ای‌های خود کمترین درصد پاسخ را در بازه ۴ داشتند. در دانشکده پرستاری، اختلاف معنی‌داری در بازه دوم لیکرت بین سه رشته پرستاری، مامایی و فیزیوتراپی وجود داشت (جدول ۳).

در دانشکده پیراپزشکی و در بازه دوم لیکرت اختلاف معنی‌داری بین پاسخ دانشجویان علوم آزمایشگاهی با دانشجویان کارشناسی اتاق عمل و هوشبری مشاهده شد ($P < 0/001$). پاسخ ۷۴/۴ درصد دانشجویان علوم آزمایشگاهی، ۵۹/۵ درصد دانشجویان اتاق عمل و ۶۲/۵ دانشجویان هوشبری در بازه ۳ لیکرت قرار گرفت که این

جدول ۳: فراوانی پاسخ‌های دانشجویان گروه‌های مختلف دانشکده‌های پیراپزشکی و پرستاری بر اساس بازه‌های پنج‌گانه لیکرت

بازه‌های پنج‌گانه لیکرت	دانشکده پیراپزشکی (درصد)			دانشکده پرستاری (درصد)		
	علوم آزمایشگاهی	اتاق عمل	هوشبری	پرستاری	مامایی	فیزیوتراپی
بازه ۱ (≤ ۳۴)	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
بازه ۲ (۳۵-۴۹)	۱۶/۱	۵/۴	۵/۴	۸/۸	۱۸/۵	۰/۰
بازه ۳ (۵۰-۶۴)	۷۴/۲	۵۹/۵	۶۲/۵	۵۲/۹	۵۱/۹	۷۳/۳
بازه ۴ (۶۵-۷۹)	۹/۷	۳۵/۱	۳۲/۱	۳۸/۳	۲۵/۹	۲۶/۷
بازه ۵ (≥ ۸۰)	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۳/۷	۰/۰

چنانکه در جدول ۴ مشخص است، اختلاف معنی‌داری بین دیدگاه دانشجویان ورودی سال‌های مختلف در خصوص تدریس توسط گروه استادان وجود داشت. دانشجویان سال اول تحصیل در قیاس با دانشجویان سال‌های بالاتر کمترین میزان پاسخ در بازه ۲ را به خود اختصاص دادند؛ یعنی درصد کمتری از دانشجویان ترم‌های اول و دوم در مقایسه با دانشجویان سال‌های بالاتر با تدریس توسط گروه استادان مخالف بودند ($P = 0/016$). پاسخ بیش از ۷۰ درصد دانشجویان سال‌های

چنانکه در جدول ۴ مشخص است، اختلاف معنی‌داری بین دیدگاه دانشجویان ورودی سال‌های مختلف در خصوص تدریس توسط گروه استادان وجود داشت. دانشجویان سال اول تحصیل در قیاس با دانشجویان سال‌های بالاتر کمترین میزان

دانشجویان در سال اول تحصیل شاید بیشتر تدریس توسط گروه استادان را می‌پسندند.

سوم و چهارم مطابق گزینه «نظری ندارم» بود. پاسخ ۴۲/۹ درصد از دانشجویان سال اول در بازه ۴ لیکرت قرار داشت که این رقم بالاترین درصد در بین تمام بازه‌ها بود؛ یعنی

جدول ۴: فراوانی پاسخ‌های دانشجویان ورودی سال‌های مختلف بر اساس بازه‌های پنج‌گانه لیکرت

سال تحصیلی دانشجویان (درصد)					بازه‌های پنج‌گانه لیکرت
سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم	
۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	بازه ۱ (≤ ۳۴)
۶/۲	۱۰/۳	۱۲/۹	۰/۰	۹/۲	بازه ۲ (۳۵-۴۹)
۵۰/۰	۵۸/۳	۷۲/۶	۷۰/۰	۵۴/۵	بازه ۳ (۵۰-۶۴)
۴۲/۹	۳۱/۴	۱۴/۵	۳۰/۰	۳۶/۴	بازه ۴ (۶۵-۷۹)
۰/۹	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	بازه ۵ (≥ ۸۰)

متفاوت است. مطالعه‌ای نشان داد که حدود ۶۰ درصد از دانشجویان به روش تدریس گروهی علاقمند نبودند (۹). در مطالعه حاضر پاسخ حدود ۵۷ درصد از دانشجویان در بازه ۳ مقیاس لیکرت (امتیاز ۶۴-۵۰) قرار گرفت و می‌تواند بیانگر این نکته باشد که بیش از نیمی از دانشجویان نظر خاصی در خصوص شیوه رایج آموزشی (یعنی تدریس توسط گروه استادان) ندارند. به نظر می‌رسد این عدد رقم قابل توجهی است.

بر مبنای مطالعه حاضر، حدود ۰/۵ درصد از دانشجویان با روش تدریس گروهی کاملاً موافق و ۳۴/۵ درصد نسبتاً موافق بودند. ۸/۲ درصد از جمعیت مورد مطالعه نیز علاقه چندانی به این شیوه تدریس نداشتند. دانشجویان رشته فیزیوتراپی بیشترین تمایل و دانشجویان رشته مامایی کمترین تمایل را به روش تدریس توسط گروه استادان نشان دادند. دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی در مقایسه با هم‌دانشکده‌ای‌های خود کمترین موافقت را با روش تدریس توسط گروه استادان نشان دادند. عدم آموزش کافی و صحیح استادان از مهم‌ترین دلایل عدم موفقیت آنان در شیوه تدریس گروهی بیان شده است. نتایج تحقیق حاضر می‌تواند بیانگر این مطلب باشد که تدریس توسط گروه استادان شاید برای بیش از نیمی از کل دانشجویان

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر با استفاده از پرسش‌نامه ۱۹ سؤالی، میزان رضایتمندی دانشجویان علوم پزشکی بابل از تدریس توسط گروه استادان مورد ارزیابی قرار گرفت. به این منظور از مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای استفاده شد. نتایج مطالعه نشان داد که دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل مخالفت محسوسی با تدریس توسط گروه استادان ندارند.

نظرات پیرامون تدریس توسط گروه استادان متنوع و پیچیده است و هیچ روش تدریس گروهی به طور خودکار منجر به کسب نتیجه مطلوب در همه شرایط تدریس نمی‌شود (۱۲). لازم به ذکر است که منظور از تدریس گروهی در تحقیق حاضر، تدریس توسط دو یا چند استاد از یک دانشکده و گروه آموزشی بود که وظیفه تدریس، اجرا و ارزیابی یک درس را بر اساس سرفصل‌های مصوب بر عهده داشتند. با توجه به این‌که هر شیوه تدریس نقاط قوت و ضعف خود را دارد و اهداف و برنامه سیستم‌های گوناگون آموزشی می‌تواند متفاوت باشد، بنابراین انتخاب شیوه آموزشی درست یا اصلاح روند جاری امری ضروری به نظر می‌رسد (۸)، به ویژه زمانی که تدریس گروهی مدنظر باشد.

نتایج ارزیابی نظرات دانشجویان پیرامون تدریس گروهی

بسیاری دارد و با توجه به این که تدریس گروهی نباید به صورت پوشش یا میانبری برای جبران حجم بالای کار باشد (۲)، دقت نظر بیشتر در انتخاب شیوه‌های تدریس ضروری است.

از آن جا که دستیابی به کیفیت بالای روند یاددهی-یادگیری در سیستم‌های دانشگاهی نیازمند توجه جدی به تمامی عوامل مؤثر بر این حوزه می‌باشد (۴)، رعایت نکات کلیدی مانند قابلیت انطباق‌پذیری اعضای تیم تدریس، تفکر گروهی و ارتباط منظم بین اعضا، داشتن علاقه و توجه به ترغیب دانشجویان به آموختن (۸) در تدریس گروهی ضروری به نظر می‌رسد.

پیشنهاد می‌شود که برای به حداقل رساندن نارضایتی‌های موجود، نشست‌های مشترکی بین دانشکده‌ها و گروه‌های مختلف آموزشی در راستای انتقال نظرات و تجربیات صورت گیرد تا مشکلات موجود به حداقل رسیده، نقاط قوت این روش تدریس کمرنگ‌تر شود.

پژوهشگران در راستای اجرای پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بودند؛ از جمله این که لازم بود در دانشجویان این اطمینان حاصل شود که اطلاعات اخذ شده محرمانه باقی می‌ماند. با توجه به جامعه آماری مورد مطالعه که از چند دانشکده مختلف بود، توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها در زمان پیش‌بینی شده دشواری‌هایی داشت. از محدودیت‌های دیگر مطالعه حاضر می‌توان به این امر اشاره نمود که برای نیل به حصول نتایج واقعی لازم است تمام دانشجویان با تکمیل پرسش‌نامه در این طرح شرکت نمایند و با توجه به محدودیت‌های مالی و زمانی حصول آن امکان‌پذیر نمی‌باشد. به طور قطع انجام مطالعه‌ای مشابه با پوشش ۱۰۰ درصدی دانشجویان دانشگاه در این خصوص راهگشا خواهد بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج ارائه شده، بیشتر شرکت کنندگان در پژوهش حاضر از شیوه تدریس توسط گروه استادان رضایتمندی نسبی دارند. بخشی از دانشجویان نیز این شیوه

در مقایسه با تدریس توسط یک استاد تفاوت خاصی ندارد؛ چرا که امتیاز حاصل شده در بازه سوم مقیاس لیکرت بیانگر همین امر است.

نظر به ضرورت انطباق روش تدریس گروهی با برنامه درسی، شرایط استادان و نیز شرایط گوناگون دانشجویان از جمله ترم تحصیلی، گرایش‌های تحصیلی متفاوت و این که دانشجویان مختلف اثرات متفاوتی بر مسیر بحث، برنامه درسی و حتی روابط بین استادان می‌گذارند (۸)، لازم به نظر می‌رسد که استادان شیوه تدریس خود را بر پایه شرایطی که در آن قرار می‌گیرند، اصلاح کنند یا تغییر دهند. برای رسیدن به این هدف استفاده از نظرات دانشجویان می‌تواند راهنمای بسیار خوبی باشد. آنچه که حایز اهمیت است این که از بین دانشجویان دانشکده‌ها و رشته‌های مختلف، بیشترین مخالفت مربوط به دانشکده پیراپزشکی و رشته علوم آزمایشگاهی است که باید در جهت اصلاح آن گام برداشت.

از عوامل مؤثر بر افزایش کیفیت تدریس گروهی می‌توان به جلسات مداوم اعضای گروه، انتخاب درست همکاران در تدریس گروهی (۲) و توجه دقیق به تفاوت‌های روحی و شخصیتی اعضای تیم تدریس اشاره کرد (۱۰). در مطالعه حاضر رابطه معکوسی بین ترم تحصیلی و امتیاز داده شده به تدریس گروهی مشاهده شد که این امر می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد. با توجه به این که مطالعات کمی در بررسی روش تدریس گروهی صورت گرفته است و بیشتر مطالعات موجود به بررسی جوانب عاطفی امر پرداخته‌اند تا جوانب علمی و آکادمیک (۱۰)، ارایه راه‌حل جامعی برای نتایج به دست آمده نیازمند مطالعات بیشتری است.

همان گونه که پیش‌تر ذکر شد، عملکرد هماهنگ و دقیق استادان از نکات کلیدی در تدریس گروهی است. دانشجویان ترم‌های بالاتر که تجربه دانشگاهی بیشتری به دست می‌آورند، درک دقیق‌تری از هماهنگی یا عدم هماهنگی استادان پیدا می‌کنند. در بسیاری از دانشگاه‌های ایران، حجم کار و تعداد استادان در هر گروه در انتخاب شیوه تدریس گروهی تأثیر

مطالعه حاضر حاصل طرح پژوهشی شماره ۸۴۹ می‌باشد. از معاونت محترم تحقیقات و فن‌آوری دانشگاه علوم پزشکی بابل جهت تأمین هزینه‌های مالی این طرح، تشکر و قدردانی می‌گردد.

آموزشی را نمی‌پسندند. در صورت اصلاح مشکلات جزئی موجود، این روش تدریس مورد پذیرش بیشتر دانشجویان این دانشگاه است.

سپاسگزاری

References:

1. Arbooni F, Nourian A, Mousavinasab N. A Study of the Domains on Faculty Evaluation Forms from Students' Point of View at Zanjan Medical Sciences University. *J Med Educ Dev*. 2010;1(1):47-52. [In Persian]
2. Yanamandram V, Noble G. Student experiences and perceptions of team-teaching in a large undergraduate class. *J Univ Teach Learn Pract*. 2006; 3(1): 49-66.
3. Ghafourian Borujerdi M, Shkoornia AH, Elhampour H. Evaluation results feed back to faculty members of Ahvaz Medical University and its effect on improving the quality of teaching. *Iran J Med Educ*. 2003; 3(2):40-3. [In Persian]
4. Raoufi S, Sheikhan A, Ebrahimzadeh F, Tarahi MJ, Ahmadi P. Designing a novel sheet to evaluate theoretical teaching quality of faculty members based on viewpoints of stakeholders and charles E. Glassick's scholarship principles. *Hormozgan Med J*. 2010;14(3):167-76. [In Persian]
5. Adhami A, Haghdoost AA, Shakibi M, Noohi E. Determining valid criteria for evaluating clinical and theoretical teaching of the faculty of Kerman University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ*. 2001;1(2):24-30. [In Persian]
6. Shakour Nia AH, Motlagh ME, Malayeri AR, Jahan Mardi AR, Komeili Sani H. Jondi Shapour University of medical sciences students' view points about effective factors on teacher evaluation. *Iranian J Educ Med Sci*. 2005;5(2):101-10. [In Persian]
7. Jannuzi C, Matsubara K. Team teaching and its possible effects on students attitudes and motivation. *Memoirs of Fukui University of Technology*. 1994;24(2):77-86.
8. Goetz K. Perspectives on team teaching a semester i independent inquiry. *A Peer Reviewed J*. 2000;1(4).
9. Haghighi J, Kh , Abdollahib K. On the Efficacy of team teaching and station teaching in the enhancement of students' reading comprehension in an EAP situation. *Procedia - Soc Behav Sci*. 2014; 98: 882 – 90.
10. hanoverresearch. The effectiveness of the Co-teaching model. [cited 2012 Mar 8]. Available from: <http://www.hanoverresearch.com/wp-content/uploads/2012/05/Effectiveness-of-Co-Teaching-Membership.pdf>
11. Bean, E. (dissertation). Including teachers in inclusion: The forgotten component. Ed.D. Delaware: University of Delaware, United States; 2012.
12. Murawski WW. Student outcomes in co-taught secondary English classes: How can we improved?. *Reading & Writing Quarterly*. 2006; 22: 227-47.

Evaluation of Student's Satisfaction with Team Teaching in Babol University of Medical Sciences, Iran, in 2011-2012

Hamed Mir¹, Hadi Parsian^{2*}, Iman Jahanian³, Ali Shabestani-Monfared⁴, Ziba Shirkhani-Kelagari⁵
Sohrab Halalkhor⁶

1. M.Sc. in clinical Biochemistry, Instructor, Education Development Center, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran
2. Ph.D. in clinical Biochemistry, Associate Professor, Department of Biochemistry & Biophysics, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
3. Ph.D. in Medical Education, Assistant Professor, Department of Medical Education, Medical Sciences Education Development Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
4. Ph.D. in biophysics, Professor, Department of Medical Education, Medical Sciences Education Development Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
5. M.Sc. in Statistics, Biometrics and Biostatistics, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
6. M.Sc. in Biochemistry, Instructor, Department of Biochemistry and Biophysics, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

• Received: 24 Feb, 2014

• Received Corrected Version: 30 Aug, 2014

• Accepted: 31 Aug, 2014

Background & Objective: One method of evaluation with the intent to select and modify teaching methods in universities is the evaluation of student's opinions. Team teaching by faculty members is a routine method of education in universities. The present study evaluated student's satisfaction with team teaching in Babol University of Medical Sciences, Iran, during the first and second semesters of 2011-2012.

Methods: In the present descriptive, analytical study, 461 students of Babol University of Medical Sciences who had experienced team teaching were randomly selected. The participants completed a questionnaire the reliability and validity of which had been previously approved. The questionnaire contained 19 questions, based on the 5-point Likert scale ("very high", "high", "moderate", "low", and "very low"). The resulting data were analyzed using SPSS software and compared using t-test and ANOVA.

Results: The results showed that 8.2% of students partly opposed and 0.4% of them absolutely approved the use of team teaching method. The highest frequency of answers (56.9%) were assigned in the "moderate" level. Nearly 34.5% of students approved the use of this method. Students of dentistry and laboratory sciences showed the highest and lowest tendency toward this method, respectively. Higher year students showed less tendency toward team teaching method. There were no significant differences between boys' and girls' answers in respect to this method.

Conclusion: It seems that Babol University of Medical Sciences students did not significantly oppose the use of team teaching method. Nevertheless, in order to correct the existing small problems, it is essential to revise the implementation technique of this teaching method.

Key Words: Satisfaction, Student, Education, Team teaching

*Correspondence: Department of Biochemistry and Biophysics, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

• Tel: (+98) 111 219 0569

• Fax: (+98) 111 219 0569

• Email: hadiparsian@yahoo.com